

Szülői értekezéslet.

A szülők és gyermekek egymáshoz való viszonya olyan ősrégi, mint maga az emberiség. Ez a legtermészetesebb kötelek, mely a szülőt és gyermeket olyan szorosan egymáshoz fűzi, még az állatvilágban is feltalálható. A legtöbb állat annyira szereti és gondozza kicsinyeit, hogy veszedelem idején kész életét is feláldozni értük. Mennyivel inkább kifejlődött ez az érzés az embernél, aki felülemelkedve az állatok ösztöni életén, céltudatosan törekszik fájának fenntartására. A szülő saját gyermekében mintegy életének folytatóját, saját testének és szellemének képmását, sőt sírontúli fennmaradását is benne látja. Természetes, hogy mindig arra törekedett tehát, hogy gyermekeinek testi, szellemi és lelki tulajdonságait minél gondosabban ápolja és minél tökéletesebben kifejelessze.

A gyermekekről való gondoskodás s a családi nevelés végül valamennyi népnél és minden időben olyan erkölcsi törvényt vált, mely egyrészt a szülőkre bizonyos kötelekségeket rótt, másrészt pedig azoknak bizonyos jogokat is biztosított. E jogok és kötelekségek terjedelme és hatása azonban a különböző népeknél is igen sokféle átalakuláson ment keresztül. Igazán harmonikus, összehangzó tartalmat azonban csak a kereszténység tudott adni e törvénynek magasabb erkölcsi elfogásával. Mert amíg pl. a régi görögöknél és rómaiaknál csak jogokról hallunk, s erkölcsi kötelekségekről csak pilyor, — hiszen ez államokban az erő és a jog érvényesült leginkább, s az erkölcsi kötelekségek háttérbe szorultak. Erre vezethető vissza, hogy ezeknél a népeknél a családi életben is az apai hatalom túltengését látjuk, amely sokszor szinte korlátlan zsarnoksággá fejlődött. E népek törvényei szerint a szülő gyermekét szükség esetén el is adhatta, elzalogosíthatta, sőt bizonyos esetekben életét is vehette, tehát megölhette. De éppen ilyen szertelen és barbár volt sok más nép is, pl. a kínaiak családi joga is. A családi erkölcs legnagyobb szerű összehangját, a hő, a feleség és a gyermek jogainak elismerését és tiszteletben tartását a kereszténység teremtette meg.

Milyen kötelekségei vannak a szülőknek a gyermekével szemben? Ezt bizony teljes részletességgel felsorolni nagyon nehéz volna egy rövid előadás keretében, de nem is volna szükséges, hiszen minden igazi szülő, minden édesanya és édesapa tudatában van ezeknek. Ezért itt most csak néhány fontos kérdést akarunk megbeszélés tárgyává tenni.

A szülők legelső köteleksége gyermekükkel szemben az a jóságos szeretet, melyből mint őstöréshől ered minden egyéb kötelekségük is. Istenem, ha minden szülő szeretné gyermekét, de sok kerülné el közülük a börtönt, gyógyíthatatlan betegsé-

geket stb. Itt jogosan kérdezhetnék azt a mélyen tisztelt szülők, hogyan, hát feltételezhető az, hogy van szülő, aki nem szereti gyermekét? Hiszen az nem is ember, vadállat, sőt, még annál is rosszabb, hiszen az is életét adja kölykeiért, ha veszedelemben tudja azokat. Nem is azt akarjuk mondani, hogy olyan emberi fenevad is létezik, aki nem szereti gyermekét, hanem azt, hogy milyen nagyon kevés szülő szereti gyermekét okosan. És itt ezen az okosan szón van a hangsúly. Mert bizonyosan nem kell magyaráznom azt, mi különbség van az ú. n. majom-szeretet és az okos szeretet között. Az egyik, a majom-szeretet — mindent megenged gyermekének, még akkor is, ha az ártalmára, kárára van s ilyen esetben a szülő valósággal gyermeke zsarnoksága alá kerül. Azt kell tennie, amit az akar, sőt amit parancsol, a szülő nem mer neki ellentmondani, még akkor sem, ha biztosan tudja, hogy ha azt a kérését megengedi gyermekének, az bajba sodorhatja őt. Bizony, az a szülő szereti igazán, okosan gyermekét, aki, ha kell féltőn, de ha úgy szükséges, maga gondoskodik arról, hogy gyermeke már gyermekkorában hozzászokjék, hozzá edződjön a jövő nehézségekhez, amelyek sokszor nagyon kemények, s az elpuhult, agyonkényeztetett gyermeket csalódottá, bukottá tehetik. Az okosan szerető szülő elsősorban is szigorúan megkívánja, követeli gyermekétől a köteleesség teljesítését. Azt jelenti ez, hogy a gyermek, aki iskolába jár, minden körülmények között végezze el a házi feladatát, még akkor is, ha vendég érkezett, vagy disznótör van a családban. Az okosan szerető szülő nem nézi el saját gyermekei hibáit, hanem ha rájön ilyenekre, maga igyekszik azokat előbb szép szóval, s ha ez nem használ, erősebb eszközökkel arra, hogy gyermekét hibáitól, félszégeitől megszabadítsa. Mindezt szeretettel kell végeznie a szülőnek. Ez a szeretet azonban nem a gyermek mai kényelmét, örömét nézi állandóan, hanem a jövőbe is tekint, hiszen a gyermeket felnőtte, polgárrá, munkás hazafivá kell nevelni, akinek akkor is meg kell majd állnia a helyét, amikor szülői már nem állanak mellette, s a maga erejéből, a maga elhatározásából kell a jó vagy rossz között választania.

A legdrágább és legmaradandóbb kincs, amit a szülő gyermekének adhat, a helyes és gondos nevelés. Az emberiség legnagyobbjai, irányítói csaknem egytől-egyig a szülői ház nagyszerű nevelőmunkájának köszönhetik dicsőségüket s elért sikereiket. Mert a családi nevelés veti el a fogékony gyermeklélekbe azt a nemes magot, amelyből idővel terebélyes, gyümölcsöt hozó faóriás nőhet. Gondolják meg a m. t. szülők, hogy az ilyen jó nevelés gyümölcseit, áldásait maguk a szülők is élvezik, míg a rossz, ferde nevelés szomorú következményeiért nekik kell majd szégyenkezniök, vezekelniök.

A nevelésben pedig legjobb eszköz a saját jó példánk. Bizony, nem kell annak a szülőnek semmi mást csinálnia gyer-

meke nevelése érdekében, aki maga is jó példával jár elől gyermekének az élet minden megnyilvánulásában.

Az a kérdés már most, kit tartunk jól nevelt embernek? Azt, aki elvégezte a legmagasabb iskolákat is? Nem mindig. A legtanultabb ember is lehet erkölcstelen, hazaáruló. Tehát mi jellemzi a jól nevelt embert? Röviden ezek a tulajdonságok: vallásos, erkölcsös, szereti hazáját, embertársait, magyar testvéreit, szereti a magyar multat, s minden törekvésével, munkájával nemcsak magának és családjának, hanem magyar testvéreinek, magyar hazájának is hasznára akar lenni, aki elvégzi kötelességét, bárhová állította őt sorsa, aki hű hazájához, engedelmes a haza törvényeinek, fölötteseinek, zúgolódás nélkül teljesíti a kapott útasításokat, a magánál gyengébbel embereséges.

Mit kell tennünk, hogy gyermekünk is ezt a jól nevelt embert utánozza, őt kövesse, hogy majdan, ha felnővekedik, ő is jól nevelt legyen? Arra, hogy ezt elérhessük, legjobb eszköz a magunk jó példája. Ha magunk is követjük az előbb elmondottakat, amelyek a jól nevelt embert jellemzik, gyermekünk nem lát maga körül mást szüleitől, mint éppen azon tulajdonságokat, amelyek a jól nevelt embert megkülönböztetik a neveletlentől.

Ne gondoljuk azt, hogy gyermekünkkel szemben eleget tettünk minden kötelességünknek, ha kitanítottuk tehetségünk szerint, felruháztuk anyagi viszonyainkhoz mértén, kiházásítottuk amint tőlünk tellett. Nem, ez még nem minden, amit a gyermekét okosan szerető szülőnek meg kell tennie gyermeke jövőjéért. Vagy talán az a szülő nevelte legjobban gyermekét, aki egész életét a vagyongyűjtésre fordította s annyi földet, házat, jószágot, gyárat, kincset, gazdagságot hagy rá, hogy maga sem tudja mennyit? Vagy talán az a szülő, aki valósággal Herkulest nevelt gyermekéből, aki félkézzel emelgeti a zsákokat, mint valamikor ama Toldi Miklós vagy Kinizsi Pál? Egyik sem bizony. Az a szülő adta legtöbbet gyermekének, aki egész életét arra fordította, hogy gyermekét jól nevelté tegye. Ennél nagyobb kincset egyetlen szülő sem adhat gyermekének. A vagyon elveszhet, a földet árvíz pusztíthatja, elveheti az ellenség, a termést elverheti a jég, a tűz, a jószágot valamilyen betegség, a kincseket ellophatják, a testi erő mellett is lehet valaki szerencsétlen. Csak az az ember nem fogja soha érezni a szerencsétlenséget vigasztalannak, akinek lelkét mély vallássosság járja át. Aki lelke mélyén hisz, annak nincs mitől tartania, hiszen a költő is azt mondja, a hit az, ami tűrni és remélni megtanít.

Azt hiszem, nem kell többet mondanom már ahhoz, hogy mindnyájan megértsük, mi használ többet a gyermeknek: a majom vagy az okos szeretet. Ha pedig megértettük, ki volna az a szülő, aki megismerve a jót és rosszat, mégis a rosszat ne-

velné gyermekébe, csak azért, mert az talán kényelmes, ugyanakkor a saját gyermekének volna legnagyobb ellensége, mert egész életét tönkretelhetné.

Mélyen tisztelt Szülők. Előadásom célja az volt, hogy rávilágítsak arra, milyen súlyos felelősség nyugszik a szülők lelken gyermekeikkel szemben. A szülő lesz felelős azért — nemcsak itt, a földi törvények előtt, hanem majd odaát is, a legnagyobb Bíró előtt! — hogy gyermekének milyen útravalót adott az életre. Valódi kincseket, igazi aranyból valókat, vagy csak talmi aranyat, amely fénylik ugyan, tündöklük, de belül üres, kong, nincs benne semmi, s minden csak a látszatra mutat.

Az olyan szülőnek, aki gyermekét igazán és okosan szereti, nem lesz nehéz a választás.

Mesedélután.

Mai mesedélutánunknak érdekes tárgya lesz. Nem mondom meg előre mi, azt nektek kell kitalálni a mesékből. Ha aztán már tudjátok, majd megmondjátok azoknak is, akik nem találták ki olyan hamar.

A napokban egy hangyavásárt láttam. Rengeteg hangya sürgött-forgott előttem, a pince bejárónál. Felülről nem is láttam mást, csak fekete pontokat, amint izegtek-mozogtak. Mikor azután lehajoltam föléjük, egyszerre megelevenedett, láthatóvá lett az egész különös hangyavásár. Egy darabig elnéztem őket, s már éppen tovább akartam menni, gondolva, hogy eső lesz, mert mifelénk azt tartják, ha a hangyák vásárt esapnak, az esőt jelent. Egyszer azonban valami érdekes dolgot fedeztem fel. Az egyik hangya valami nagyon nagy terhet cipelt. Valami gabonamag lehetett, ahogy láttam. Nagyobb volt sokkal, mint a saját teste, és nehéz. Szegény hangya, alig bírta már, s ugyancsak csetlett-botlott, ahogy cipelte terhét. Amint így bukdácsolt, észrevette őt két másik kis hangya. Mit gondoltok, mit csinált az a két hangya? Bizony, amint észrevették a nagy teherrel cipekedő hangyatestvérüket, odasiettek hozzá, s most már hároman vitték tovább a magot. Természetesen így sokkal könnyebb volt s egykettőre hazavitték a hangyák házába. Elgondolkoztam ezen a kis történeten s eszembe jutott, hány ember van, aki nem tette volna meg azt, amit az a két kis hangya megtett kinlódó társával. Talán köztetek is volt már, aki mikor észrevette társának baját, nemhogy segítségére sietett volna, hanem éppen örvendezett magában, hogy társa most megjárta, s a más kárán örvendett.

Mit is akartam ezzel mondani? Azt, gyermekeim, hogy látjátok, a hangyák testvérüknek tekintik egymást, segítik egymást, ha arra szükség van s nem örülnek más kárán.